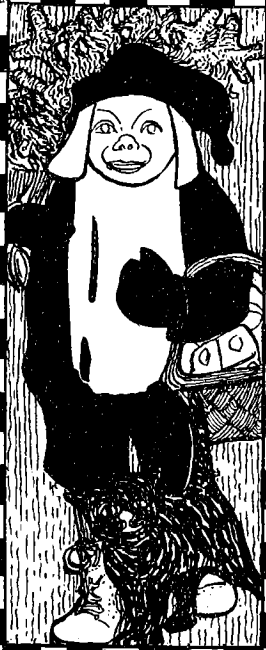
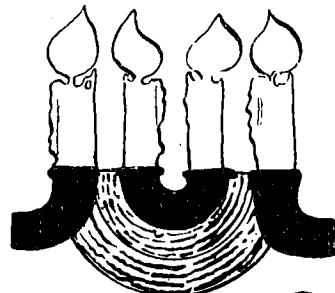

SOLSTRÅLEN

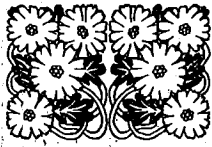

SAGOSTUNDS-
BARNENS-
TIDNING

1908

Jul.

Nu är det jul igen, och alla människor är ju så belåtna och vänliga. Men hur har man kunnat hitta på att fira jul? Alla människor fira ju jul, inte bara i år, utan de ha gjort det i flera tusen år. Tänk för 3,000 år sedan, det var mitt i stenåldern, då var här inga städer och inga byar, inga stora hus, man tycker folket hade knappt nånting. Man bodde ett par familjer tillsammans mitt i ödemarken vid nån liten sjö och hade bara låga små stenhus att bo i, och man hade inga Eskilstunaknivar att äta med utan bara stenknivar och deras yxor voro också av sten. Men ändå firade de jul. De hade inga julklappar och inga julgranar, men ändå tyckte de, att det var roligt att fira jul.

Nu skall jag tala om för er, hur de kommo på den idén att ha en fest mitt i vintern och kalla den för jul.

Om vintrarna var det då liksom nu kallt och förskräckligt mörkt nästan hela dan. Och de voro så rädda för mörkret, för då voro alla elaka trollgubbar och trollkåringar ute och passade på folk för att ta dem, för se ni trollen tycker om mörker, liksom allt elakt tycker om natten. Men så när dagarna började bli längre och solen kom tillbaka, då blevo de så glada, så de ställde till en välkomstfest för solen och då flydde alla trollen, för de äro så rädda för solen, så de krypa alltid undan och gömma sig, innan den visar sig. Uppe i Norrland, där de ha mörkt nästan en hel månad i sträck, där skickade de upp en spejare på högsta bergstoppen för att se, när solen skulle komma, och så snart han fick se en skynt av den, så skyndade han ner till folket, som stod nedanför och väntade. Och då blev där ett jubel. De tände upp väldiga bål och dansade kring dem och så slaktade de och ställde till en stor fest. De hade ju haft mörkt så länge och hade haft så förskräckligt tråkigt och när människor ha tråkigt, äro de ju alltid så elaka och därför hade de längtat allra mest efter solen; och till deras julfest kom alla tomtar och hälsade på, och glädjen stod högt i tak.

Så firade de jul för några tusen år sedan och nästan lika dant fira vi ju den nu. Visserligen ha vi inga stora bål att dansa kring, men så ha vi i stället en julgran. Och inte heller ha vi alldeles glömt bort solen på julafton, fast vi ännu mer tänka på soliga och vänliga ansikten, på julklappar, på far och mor och på hur varmt och gott det är hemma. Och nu ska ni vara lika glada, när ni dansa kring julgranen, som de gamla voro, när de dansade kring de väldiga julbrasorna ute på ången.

Kung Vinter.

Nu ständar Kung Vinter alltre'n vid vår port med rimfrostens krona i håret.

Och stjärnorna tindra så grant och så stort som aldrig annars på året.

Vindarna strö
blommor av snö

och följa Kung Vinter i spåret.

Där Kung Vinter fram med sitt följe drar mellan skogarnas silvrade stammar, blir höstens töckniga himmel klar och solen sjunger och flammnar.

Vindarna strö
flingor av snö

på nakna grenar och stammar.

När vinterns gyllene sol går opp, har frosten målat vår ruta med vitaste liljor, som knopp invid knopp, mot varandra stänglarna luta.

Skyarna strö
stjärnor av snö

till klangen av vindarnas luta.

Kung Vinter, du drivans och isarnas kung,
låt din bitande nordanstorm brusa,
och låt för oss alla, gammal och ung,
din kyliga hälsodryck frusa!

Låt vindarna strö
sina blommor av snö
kring din bana, den glittrande ljusal

I. P.

Vinterkungen och Fru Sol.

Sagospel i en handling.

PERSONER:

Tallkott	} Tomtar.
Granbarr	
Månsken	} Alvor.
Stjärnljus	
Silvervit	

Kung Vinter.

Ljungblomman, älva i kungens följe.

Två vinternissar, stumma personer i kungens följe.

Fru Sol.

Vinterlandskap i granskog. Detalj efter behag. Vid en sten ligger älvan. Månsken och sover. Försiktig närmar sig Tallkott henne från höger, böjer sig ner, ger henne en lindrig näsknapp.

Tallkott: Du — Liliput — sover du?

Månsken (vänder sig på andra sidan): Å, låt mig få vara i fred!

Tallkott (smyger sig på tå över till andra sidan, på samma sätt något hårdare): Du — Liliput — sover du?

Månsken (reser sig, förtretad): Alltid skall du störa. Nyss höll jag på att sova så gott, då kom vinden och blåste mig mitt i ansiktet. Och när jag nu skulle slumra till igen, kommer du med dina skålmstycken. Seså, bort med dig, för nu vill jag sova.

Tallkott (lustigt): Går inte så lätt. (Paus) Vänta, skall jag berätta n'åt roligt.

Månsken (reser sig till hälften): Vad då?

Tallkott: En stor nyhet.

Månsken (intresserad, reser sig helt): Å nej!

Tallkott: Är du vaken nu?

Månsken (småstött): Är det meningen du skall driva med mig, kan jag gå med detsamma (vill gå).

Tallkott: Å nej, vänta litet, vi få sällskap. (Klappar i händerna) Hallå, skynda på, mina vänner små, tomtar och älvor hit!

Granbarr, Stjärnljus och Silvervit komma fram mellan granarna. Några ivrigt till Månsken: Vad står på?

Månsken (lite butter): Det skulle va en nyhet, men fråga Tallkott, han vet visst besked!

Tallkott: Först sjunger vi en liten visa.

(Alla i ring):

Alla: älvor hallå

Alla tomtar hallå

Vet en nyhet hör på

En nyhet hör på, hör på:

Alla tränga sig kring Tallkott: Nå, få vi höra nyheten!!

Tallkott: Ja, har ni inte sett en märkvärdig skepnad i skogen.

Månsken: Jo, bevars, en liten man med spetsigt skägg, och en lång stör, som var alldeles vit.

Granbarr: Det var väl Silvertopp, det bergtrotlet, den ser man ju varenda dag.

Stjärnljus: Ja, men jag har sett själva julgubben, han strök omkring mellan granarna och hade en stor svart påse på ryggen.

Granbarr: Nå, det var alltid en nyhet. Undrar var han skulle hän.

Stjärnljus: Det vet man aldrig. Ingen tassar omkring så tyst som den där. Men han är ändå överallt. Jag har sett honom en gång förr, då slant han mellan granarna som en katt. Min kamrat lilla Nyponblomma trodde att det var en vessla. Men jag såg hans tofflor och hans röda mössa.

Granbarr: Du har tur, du.

Silvervit: Men vem har en sådan tur som jag. Jag har sett Vinterkungen!

Alla: Vinterkungen!

Tallkott (förvånad och intresserad, går framåt): Vinterkungen! Kung Vinter!

Silvervit (triumferande): Ja då, det var visst mer än du väntat?

Tallkott: Gör detsamma — du får veta mer sen — men berätta nul!

Silvervit: Det var bara så, att jag kom för långt in åt det håll, där silverrängen när in i skogen, du vet; det var ett vackert blad, som dansade ner, det ville jag ha fatt i, men så föll det ner i bäcken och rann bort. Jag sprang efter, men fick inte fatt i det, och till sist föll jag över en gren. Det gjorde ont, men så kom där en liten en, som hette Ljungblomma, tror jag, hon blev så glad när hon fick se mig, och så ledde hon mig bort: ett stycke — och ett stycke till — och ett stycke till — och så kom jag med ens till en präktig sal med bara vitt och guld —

Tallkott: Och där satt vinterkungen?

Silvervit: Nej, han stod — rakt opp — stel som en bildstod —

Tallkott: Såg du honom — riktigt i ansiktet? Var han ledsen?

Silvervit: Han såg ond ut. Men han blev lite mildare, när han fick se mig och så sa han: Akta dig att gå för långt ut i vildmarkerna i dag, liten. Det kunde vara onda makter ute. Mer i dag än eljest? frågade jag. Ja, mer i dag än eljest, sa han. Så vände han om och gick. Men Ljungblomma ledde mig tillbaka till bäcken och så hade jag raka vägen till silverrängen.

Tallkott (vänder sig något åt sidan): Hm, märkvärdigt.

Stjärnljus (till Granbarr): Vad tror du Vinterkungen är ond för? Tänk om han drev oss bort från ängen och skogen!

Granbarr (uppsluppet): Å prat, det är väl bara en som lagt för mycket salt i soppan för honom.

Tallkott: Ja, den som kunde tro *det!* Men här är det lite allvarligare. Det är någon som kanske driver bort *Vinterkungen* — gör honom överflödig.

Månsken: Vem skulle det vara?

Tallkott: Ni har glömt fråga mig vad jag sett.

Månsken: Nej, vem då?

Alla: Ja, vem då?

Tallkott: En gestalt, som jag inte såg, men skymtade, en som jag inte kände, men anade, en som jag inte vågade närma mig, en som gick som en ljusstråle över jorden — det var fru Sol. Ja, det var fru Sol.

Alla: Fru Sol?!

Silvertvit (tyst och blygt): Vem är fru Sol?

(Vid ropen fru Sol hör man lätta steg och när *Silvertvit* slutat sin replik kommer kung *Vinter* in, med krona på huvudet, långsam gång, liksom trött, men med högburet huvud. Strax efter honom *Ljungblomma* och två vinternissar.) *Alla* buga sig och niga.

Kungen: Så, en liten nätt samling (ser sig omkring, nickar). Väntar kanske en vacker morgon (för sig själv): det gör jag också, mycket ivrigt ändå. (Paus) Men tog jag inte miste, hörde jag ett märkvärdigt ord viskas här; var det inte så *Ljungblomma*, du hörde det väl också?

Ljungblomma: Det var alldeles som om någon sagt Sol — fru Sol tyckte jag till och med. (Paus) Nej se, här är en bekant. (Går fram till *Silvertvit*, leder henne fram till kungen, älvan niger.)

Kungen: Liten, var det kanske du som sa fru Sol?

Silvertvit: Jag undrade, — jag visste inte — jag ville gärna veta, vem fru Sol var.

Kungen: Det får du kanske tids nog veta — när hon kommer.

Ljungblomma och *Silvertvit* (hastigt, ivrigt, nästan samtidigt): Kommer hon då snart?

Kungen: Kanhända, hon härskar över öknarna, där har hon sitt stora, gula slott, men nu har hon sagt, att hon vill komma hit. Men inte kommer hon med min vilja — *det* skall hon få veta. (Stampar i marken och alla rygga en smula tillbaka. *Tallkott* står närmast.)

Kungen: Du *Tallkott*, du spejare, vet du något nytt?

Tallkott: Jag har sett underliga ting.

Kungen: Så... vet du något om fru Sol? Skulle någon veta det vore det du.

Tallkott (dröjande): Kanske, jag såg en ljusning, ett skimmer. Kanhända var det hon, kanhända hennes budbärare bara.

Kungen (häftigt): Ja, kanhända, kanhända och ljusning och skimmer — men jag ville se henne här, ha henne framför mig, livslevande, jag ville mäta mig med henne. Å — (mildare, liksom om han frös): Kom närmare, mina vänner.

(De närma sig och ställa sig vid sidorna.)

(Det kommer en ljusning från höger.)

Några röster: Sel (Paus) Sel Sel (förundrade): Det ljusnar!

(*Kungen* har vänt sig med spänd uppmärksamhet mot höger. *Fru Sol* kommer in, lätt, hastigt, så tvärsstannar hon, men inte förvånad, ser på kungen och ler.)

Fru Sol: Kung Vinter! (Ser oavänt på kungen.)

(*Kung Vinter* rynkar pannan, vänder blicken skarpt mot fru Sol, sedan nedåt.)

Fru Sol: Kung Vinter! Nu har jag kommit!

Kung Vinter (flämtande): Mitt rike är inte ditt rike — du har ingen rättighet att komma, mitt rike är här och här vill jag bo och härska, i skogen, i bergen —.

Fru Sol (lugnt och glattigt): Mitt rike är hela världen — hela vida, vida världen. Jag far över bergen och förgyller dem, så du aldrig sett så vackert. Jag tränger in i skogarna med, om jag vill, och var jag går växer det blommor. Vill du se? Huj! Blommor, blommor! (Svänger spöet [pilkvist] som hon har i handen, ett fång blommor kastas in.) Har du sett nog?

Stjärnljus (halvhögt): Hon är säkert ingen farlig varelse.

Månsken: Se, se, det är riktigt vackert!

Tallkott: Det är ju nästan som jag drömt mig det en gång!

(Blomsterräget har fortgått under de senaste replikerna, så svänger fru Sol spöet en gång till.)

Fru Sol (till kungen): Har du nu sett nog?

Kungen: Fru Sol, ett ting kan du intel!

Fru Sol: Vad kan jag inte? Jag kan göra marken mjuk som finaste matta. Jag kan låta vattnet rinna fritt, porla, brusa mot havet, jag kan låta träden stå i ljus grönska och slå ut med vita blommor, tänk du, vita blommor; och jag kan dansa över marken så det växer blommor så stora som så! Det finns inte mycket som jag inte kan!

Kungen (sorgset): Men du kan inte göra mitt blod varmt i mina ådror, du kan inte göra mig ung som du själv.

Fru Sol: Vem vet? Ser du vad jag har i handen? (Lyfter pilkvisten.)

Kungen: En videokvist!

Fru Sol: Ingenting annat, tror du?

Kungen: Ett — trollspö?

Fru Sol: Kanhända. (Går fram, berör hans huvud, hår och skägg falla av, allt tungt, står klädd som en prins.)

Kungen (tar sig om pannan): Så underligt.

Fru Sol: Och så får du här en gåva av mig (räcker honom en krans). Vill du nu heta kung Vinter längre?

Kungen (*Prinsen*): Nej, nu är jag våren, blomsterprinsen och nu är mitt rike skog och fält och — obegränsat — lika stort som ditt, fru Sol!

Fru Sol (skälmskt): Så såg du, att jag vann ändå!

Prinsen: Det var därför att du hade trollspöet och heter fru Sol!

Alla (utdragit): Fru Sol — (sluta sig kring de två). Bakom hör man en vårsång, medan täckelset faller.

Sagan om vallaren och prinsessan.

Det var en gång en vallareman,
som drev sina får på bete
och log från morgon tills solen svann,
men varåt, fåglarna vete.

Ty intet i världen ägde han
förutom en pipa av vide.
På den pipan spelade han,
när björn från stinkande ide

kom fram för att gripa ett får från hans
hjörd.

När björnen tonerna hörde
strax hungern svann som för trolldomsord
och icke ett lamm han rörde.

Men serla om kvällen, när sol gick i skog
och skuggor ängarna höljde,
gick vallaren hemåt och spelte och log
och hela fårskocken följde.

Liten prinsessa vid grinden stod.
Vallaremannen hälste.
»Gud give», hon tänkte, »ett troll mig tog,
och den vackre pojken mig frälste.»

Så gick hon till fadern, som satt på sin tron:
»O, kung, giv mig vallarn till make».
»Vafalls, har du mistat vett och reson?
Vill du äkta en drängakrake?

Jag vänner så visst att en ko dig fött,
ej jag och din hulda moder.»
Men lilla prinsessan lovade stött
dränka slottet i tårefloder.

Kungen bak kronan kliade sig
och lovade sova på saken,
men uppå sitt läger vred han sig
och låg hela natten vaken.

När morgonen grydde och dagen vart
ljus
lät kungen prinsessan få drängen.
Nu stektes och baktes i kungens hus
och lammen lekte på ängen.

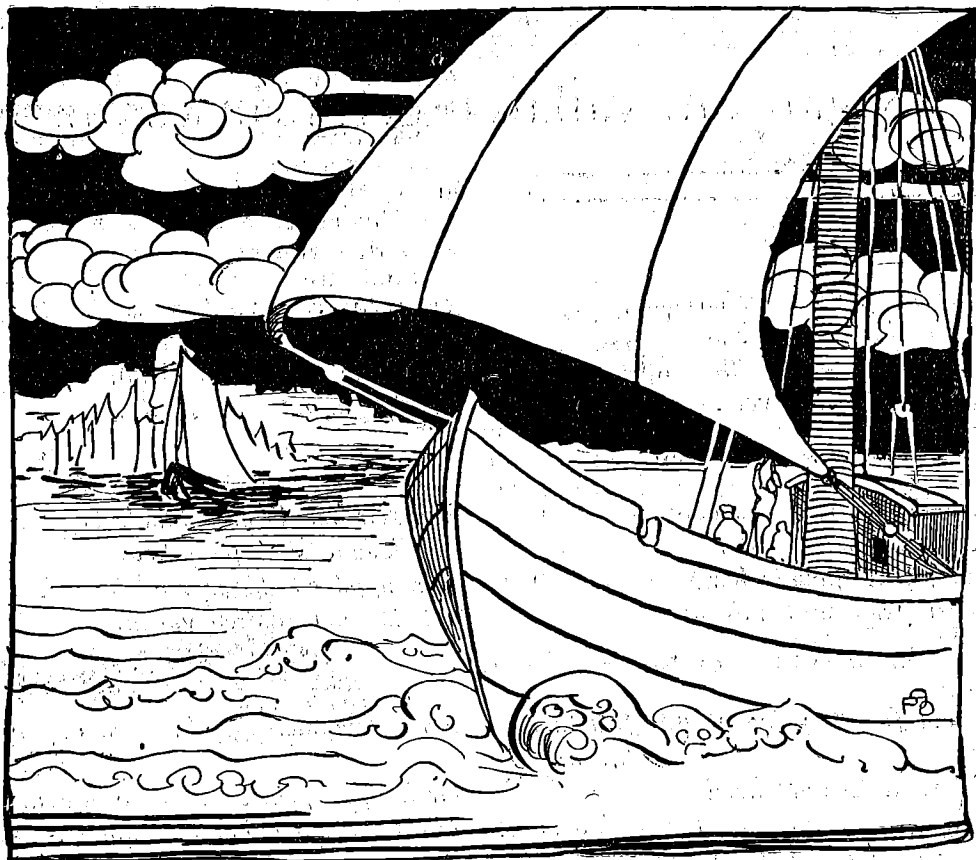
Där baktes och stektes i dagarna sju.
Se'n kläddes prinsessan i slöja
och gavs åt vallaremannen till fru.
Då gladdes båd' sven och möja.

Vit och skär i sitt brudelin
trådde prinsessan dansen
med vallaremannen, som fager och fin
log under brudgumskransen.

På fjärdedags morgon farväl man bjöd
och önskade lycka och trevnad.
De unga, de logo i lust och nöd
i hela sin långa levnad.

FREDRIK BORELIUS.

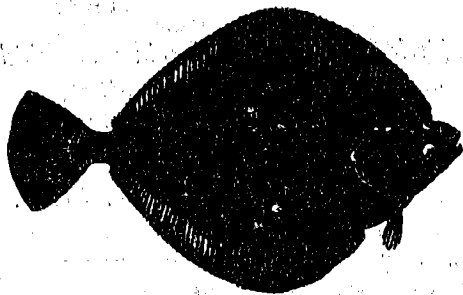

ÅLEN.

Av Carl Ewald.

Bort över havet flögo måsarna, så långt deras vingar orkade bära dem, och fartygen gingo åt olika håll, allteftersom människorna styrde dem. Ibland var det lungt, och ibland var det storm. Ibland hände, att en mätros föll över bord och drucknade, ibland förliste ett helt skepp med man och allt, och sedan hörde man aldrig av det.

Nere på djupet, långt under måsarna och

skeppen, sam rödspottan med sin sneda mun och hade tråkigt.

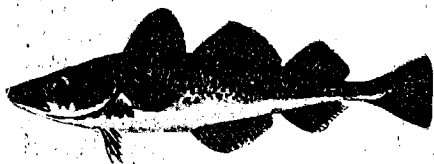
»Det skulle vara roligt att få lite omväxling», sade hon. »Nog är det vackert i tångskogen, och svalt är här också och fred och ro. Men ibland längtar jag att se hur den övriga världen ser ut.»

»Världen är sig lik överallt», sade sillen. »Vatten och tång och tång och vatten, musslor, sniglar och snedmynta rödspottor. Det är ett och detsamma. Jag känner till det, ty jag reser vart år ut genom Lilla Bält och hem genom Stora.»

»Kallar du det att resa!» sade torsken, hånfullt. »Nej — jag tar mig för varje år en tur ut i Atlantiska havet. Det är något annat det. För resten har du rätt i att världen är sig lik överallt.»

»Det tror jag inte», sade rödspottan. »Det är något i mig, som säger, att ni tar fel.»

»Du borde laga att få dina ögon rätt i huvudet», sade torsken. »Så som de nu sitter, ser du ju bara hälften så mycket som en torsk.

Det är väl därför, du är så oförnöjd.»

»Bevare mig, så dumt ni pratar», sade ostronet. »Har vi det inte tillräckligt bra, som vi har? Vad bekymrar oss världen? I min ungdom gjorde jag utflykter alldeles som ni, men det var inte något nöje. Nu har jag blivit stadig och sitter fast och tackar gud var dag för friskt vatten och god mat och fred och ro.»

Det var ingenting att invända mot detta, och därför tego de alla.

Men nu kom ålen.

»Se, där ha vi ålen», sade torsken. »Då är det höst.»

»Var har du varit i sommar?» frågade rödspottan.

»Guds fred här inne», sade ålen. »Jag har varit uppe i Esrans sjö.»

»Hu då», sade torsken. »Hur kunde du andas i ett sånt vatten? Bara jag kommer i närheten av stranden, där än faller ut, håller jag nästan på att kvävas.»

»Å-hå», sade ålen, »det är inte värt att ha så stora fordringar. Man måste slingra sig.»

»Om jag bara kunde slingra mig», sade rödspottan och suckade.

»Jag kan inte fatta, att folk orkar med att ränna omkring på det viset», sade ostronet. »Vad ska du nu göra här?»

»Jag får mina ungar härute», svarade ålen. Och så tycker jag mest om havet på vintern. Där är det djupare och inte så kallt och inte så mycket is. Men så snart det blir vår, beger jag mig av igen.»

»Tar du dina barn med dig då?» frågade torsken. »Jag kan inte påminna mig, att jag någonsin har sett en ålunge.»

»Det är inte heller så lätt att få syn på dem», sade ålen. »I början är de bara som en liten trädända och ingenting annat, men kvicka är de. De beger sig upp i sjön av sig själva. Jag ger dem bara en enda levnadsregel med på färden.»

»Törs jag fråga, vad det är för en?» frågade sillen.

»Jag säger till dem: man måste slingra sig», svarade ålen.

Därpå simmade den i väg.

»Det är mycket lättsinnigt talat av en mör», sade ostronet. »Mina barn slingra sig också, men om jag bara kunde, skulle jag visst lära dem att sätta sig fast med detsamma.»

När våren kom, var ålen uppe i sjön.

»Nu kommer våren», sade aborren, »ty där har vi ålen.»

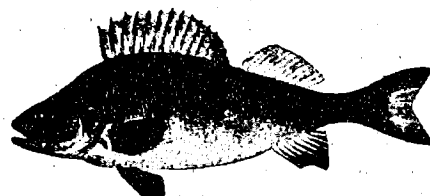
»Välkommen åter», sade mörtten. »Var har du varit i vinter?»

»Guds fred här inne», sade ålen. »Är gäddan i närheten?»

»Den är borta i andra ändan av sjön», sade mörtten, »men den kan vara här i vilket ögonblick som helst, och då är det godnatt med oss.»

»Äsch», sade ålen, »man måste slingra sig. — För resten kommer jag från havet, jag har varit därute och fått mina barn.»

»Så-å», sade aborren, »jag inbillar mig, att

jag åt upp ett par av dem till frukost... ja, du får ursäkta, att jag säger rent ut.»

»Ingen fara», svarade ålen. »Familjen är stor nog ändå.»

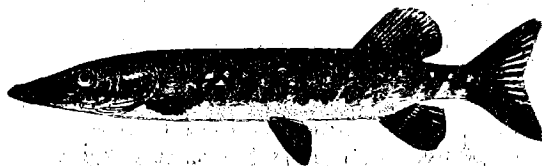
»Hur i all världen har de kunnat komma hit upp från havet?» frågade mörtten.

»På samma sätt som jag, kan jag tro», svarade ålen. »Först gick jag uppför ån, så långt den räckte, och se'n seglade jag nedför en bäck, tills den upphörde.»

»Nå, än sedan?» frågade aborren.

»Tja-a», sade ålen. »Sedan slingrade jag mig genom en härlig, våt äng djupt nere i gräset, där solen inte kunde nå mig och där det var ganska fuktigt. Det var inte just så gott att ta sig fram, men det gick i alla fall.»

»Vilket liv för en fisk!» utropade aborren.

»Tsl Där är gäddan!» skrek mörtten. Den spärrade ut fenorna och simmade i väg det fortaste den kunde, och aborren gjorde på samma sätt.

»Man måste slingra sig», sade ålen.

Ett, tu, tre var den djupt nere i dyn.
 Frampå hösten var ålen på väg till havet.
 Den höll just på med att krypa över ången.
 Men gräset var inte så högt som på våren,
 och bäst den kröp där, var det två stora
 gossar, som finga syn på den.

»En så'n otäck snok», sade den ene och slog den över ryggen med sin käpp.

»Aj!» sade ålen.

»Det är inte någon snok», sade den andra gossen. »Det är en ål.»

»Aj!» skrek ålen.

Bägge gossarna störtade sig över den och grepo tag i den. Hur mycket den än vred och vände på sig, hjälpte det dock inte. De togo om den med båda sina händer och lyfte upp den i vädret.

»En så'n en!» sade den ena av gossarna.

De gingo försiktigt, bärande den emellan sig, men när de hade gått ett litet stycke, gled den ifrån dem.

»Där sprang den kanaljen», sade den ena av gossarna.

»Man måste slingra sig», sade ålen.

»Sätt efter honom!» skrek den andra gossen.

Strax därefter hade de fått fatt på den igen. De stoppade den nu i den ena gossens mössa och passade noga på den.

»Det var verkligen en präktig ål», sade deras mor, när de kommo hem med den.

Därpå ropade hon på jungfrun.

»Det är bäst att Stina får den genast»,

sade hon. »En så'n här ål har så mycket liv i sig; den springer lika bra, antingen den är på land eller i vatten.»

Stina tog tag i ålen med vänstra handen. I den högra tog hon en skarp kniv.

Ratsch! Hon skar ett långt snitt nedåt buken på den. Ålen vred sig, så att hon helt förskräckt släppte den. I vinande fart slingrade den sig över köksgolvet.

»Ditt vämjeliga troll!» skrek Stina och sprang efter den med kniven i handen.

»Man måste slingra sig», sade ålen.

»Vi måste genast sätta pannan på elden», sade Stinas matmor, »annars får vi aldrig livet ur den.»

Hon satte pannan på spisen och lade smör i den. Stina fångade ålen, flådde den färdig, skar huvudet av den och doppade den i mjöl.

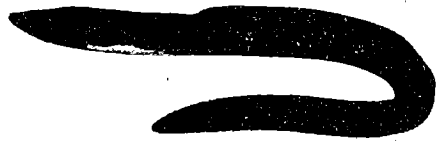
Därpå lade hon den i pannan. Elden sprakade och smöret fräste.

»Jag tror minsann, att fyren sprattlar ännu», sade Stina.

»Man måste sl — —»

Mer hann ålen inte säga, ty nu dog den.

(»Den stilla sjön.»)

De tomma rummen.

Sjökaptenen skulle göra en lång resa, och denna gång ämnade han ta sin hustru och sin lille gosse med sig. Allting var packat och nedburet till fartyget. Gossen satt redan på kuskbocken och Stina stod och grät.

»Hur länge ska vi vara borta?» frågade den lille gossen.

»Ett helt halvår», sade hans far.

»Vem ska då bo i våra rum?»

»Där ska ingen bo. De ska stå alldeles tomma, tills vi kommer hem igen.»

Kaptenen och hans fru satte sig i vagnen. Vagnen rullade ned till fartyget, fartyget gled ut ur hamnen, och Stina torkade sina ögon och begav sig dit, där hon under familjens bortovaro skulle vistas.

I sjökaptenens våning hade ett fönster bli-

vit satt på stormhake, och just då vagnen rullade därifrån, flög en *fluga* in genom fönstret.

Den flög upp i taket och satte sig där bland de andra flugorna. Men knappt hade den satt sig, så föll den ned på bordet och låg där på ryggen, sprattlade med sina sex ben och skrattade, så att det sade kluck i den.

»Vad är det som är så roligt?» frågade de andra flugorna.

Den fortsatte endast att skratta och kunde inte få fram ett ord.

Flugorna satte sig runt omkring och sågo på den. *Tvestjärten* bredde ut sina vingar — det gör den endast, när det är något mycket märkvärdigt på färde — och flög upp på bordet, där flugan låg. *Loppan* hoppade dit med ett enda skutt och stirrade på den med sina glupska ögon.

»Den har förlorat förståndet», sade tvestjärten.

»En fluga kan aldrig förlora förståndet», sade de andra flugorna förnärmade.

»Den har nog för litet av den varan», inföll loppan.

»Kanske den är sjuk», sade malen, som kom dansande ur gardinen.

»Hi, hi, hi!»

Den underliga flugan bara fortsatte att skratta. Nu kom *spyflugan* surrande från köket.

»Kan du då inte sansa dig och tala», sade den och surrade.

Då lugnade sig flugan. Den hoppade upp på benen och torkade sig i ögonen. Men det kluckade ännu i den.

»Det är bara för —», sade den — »att när de reste . . . de där människorna, ni vet, som bor här. Det var kaptenen . . . jag satt på hans näsa där ute i droskan. Då sade han . . . hi, hi, hi! . . . då sade han, att när de nu reste . . . hi, hi, hi! . . . så var rummen alldeles tomma . . . hi, hi, hi!»

Loppan hoppade tre gånger halvvägs upp till taket och fnissade, tvestjärten skrattade, flugorna skrattade, malen smålog — den vågade inte storskratta, för att inte dammet skulle falla av vingarna — och *spyflugan* skrattade, så att den skakade.

»Ja, är de inte lustiga, de där människorna», sade flugan. »Här är vi nu en hel mängd strävsamma och aktningsvärda familjer, som lever dörr om dörr med dem dag ut och dag in, och de tänker inte alls på oss. Jag vågar påstå, att det inte finns en vrå eller en golvspringa i hela huset, som inte är bebodd, och ändå heter det, så fort de reser bort på en liten tur, att huset är tomt.»

De skrattade igen alla, med undantag av malen.

»De kan vara sant nog», sade den. »Men människorna är minsann inte bara att skratta åt.»

»Ja det är då en evig sanning», sade tvestjärten.

»Hör! hör!» ropade flugorna i korus.

»Jag har nog också orsak att beklaga mig», sade *spyflugan*.

»Det här är en sak, som vi allt borde överlägga om någon gång?» föreslog malen.

»Gärna för mig», sade loppan. »Men låt oss då så gott börja genast, för de kommer väl snart hem igen.»

»Om ett halvt år», sade flugan. »Det hörde jag kaptenen säga.»

»Aj!» sade loppan. »Det är längre tid, än jag kan hålla ut. Då måste jag se mig om efter logi på en hund så länge. Det var för resten skada. Den lille gossen hade ett sådant gott, sött blod, och Stina var inte heller så oäven.»

»Jag kan inte säga något nu, för det är alldeles för ljus», sade malen. »Låt oss komma tillsammans i afton.»

»Det håller jag med om», sade tvestjärten.

»Det är ju intet, som brädskar», menade *spyflugan*. »I den här veckan tänker jag att vi allesammans är upptagna med äggläggning. Låt oss mötas i dag åtta dagar till i skymningen. Jag föreslår, att vi samlas i köket.»

»Kan vi inte samlas här?» hördes en späd, vacker stämma, som inte hade yttrat något förut.

»Vem är det, som talar?» frågade *spyflugan*.

»Det är *syrsan*», sade rösten. »Och jag föreslår, att vi samlas här, för jag har min bästa springa här alldeles bredvid kakelugnen.»

»Kom fram och visa dig!» sade loppan.

»Jag går aldrig fram», svarade *syrsan*. »Här sitter jag i min springa och har det bra. Jag kan höra er, och ni kan höra mig, och det är ju tillräckligt.»

»Må vara då», sade *spyflugan*. »Då träffas vi här om åtta dagar.»

»Det kommer nog fler än vi», sade *syrsan*.

»Vilka då?» frågade *spyflugan*. »Jag trodde, att vi var här allesammans.»

»Nej», sade *syrsan*. »Det vill säga, nog är vi här, fast ni inte kan se oss. Här finns *träbillen* och *mjölbaggen* och *bokmalen*. Och så finns det ännu en mycket märkvärdig person, som jag inte har vidare reda på, men som jag har hört mycket tydligt nattetid inne i det lilla, nya furubordet.»

»Jag känner inte till alla de där», sade *spyflugan*. »Är det ordentliga varelser med hederliga yrken som vi andra? Ha de borgerskap i huset?»

»Ja visst», svarade *syrsan*. »Jag känner dem allesammans och ansvarar för dem, med undantag av den där mystiska personen, jag nämnde om. Men den få vi försöka ta reda på.»

»Gott», sade *spyflugan*. »Då är saken klar och mötet beslutat. Jag blir naturligtvis ordförande, och flugorna får bara tala en i sänder, annars blir det bara bråk.»

Därmed skildes de åt och gingo var och en till sitt.

Carl Ewald.

"Sankt Görän och prinsessan."

Av Carl Larsson.

Sankt Görän och draken.

En gång för mycket länge sedan låg det en liten by med gråa, förfallna kojor i en bred och djup dal mellan höga, skogbevuxna bergväggar. Det var så underligt tyst och mörkt där nere i dalen, och mörkare blev det för vart år, ty skogen växte och bredde ut sig över de oplöjda fälten och de vildvuxna trädgårdarna, och på många ställen stod den redan hög och tät och skuggade alldeles utanför stugofönstren. Därinne i de gråa, dunkla stugorna bodde trötta, dystra människor. Tidigt varje morgon, innan solen gick upp över dalranden, gingo alla männen och kvinnorna på en slingrande, övervuxen väg bort mot dalens bakgrund, där ett högt, mörkt slott reste sig med tjocka murar och väldiga torn. Där utanför slottet var en stor trampkvarn, och i den måste de gå och slita hela dagen för att mala guld åt honom, som bodde inne i slottet. Vem det var, visste ingen, men det viskades tyst med förskrämda ögon om vilka förfärliga straff den skulle drabbas av, som dristade bli borta från arbetet eller djärvdes öppna borgporten och titta in. När solen gått ned och dalen låg skum och kall, vandrade de trötta och skälvande hem till sina kojor, slukade den föda de kunde komma åt och sovo för resten. Ingen hade kraft eller vakenhet nog att tänka på arbete för egen

räkning, och kring husväggarna växte ogräset och vildsnären manshögt. Ingen visste något, ingen ville något. Alla levde i dov skräck för den osynliga makten i det mörka slottet, som sög deras kraft, och den ständiga tröttheten kvävde alla upproriska önskingar, all längtan till något bättre i sömning slöhet.

I en av kojorna bodde en gammal kvinna, som var för gammal för att orka gå i trampkvarnen, med sin lilla sondotter och en gosse från grannstugan, som hon tagit till sig, då hans far och mor dogo, utslitna av arbetet. Elin hette flickan och gossen Anders. Hela dagen lekte de i skogens vildrossnår och stenrosen. Men då kvällen kom med mörkret och den hemska kalla dimman, då tyckte de bäst om att krypa ihop framför brasan i spiseln och höra farmor berätta sagor. Hon kunde många sagor om kungar och troll och tomtar, men det var särskilt en, som Anders aldrig blev mätt på att höra. Den handlade om en riddare vid namn Sankt Görän, som slog ihjäl en hisklig drake, den där ingen förut kunnat rå på, och med denna bedrift befriade en liten vacker prinsessa som varit i den onda drakens våld.

En kväll, då farmor just hade slutat den sagan, låg Anders länge med huvudet stött i händerna och stirrade in i den röda glöden

efter brasan. Så med ens for han upp, rätade på sig och sade: »I morgon går jag ut i vida världen och letar upp en sådan där drake och slår ihjäl den!» Och det hjälpte inte, att farmor sade att hon alls inte trodde det fanns sådana drakar, eller att lilla Elins blå ögon voro fulla av stora, runda tårar, när hon bad honom stanna hos henne. Tidigt nästa morgon skar Anders sig en duktig kapp av närmaste björk, sade farväl och gick ut i vida världen.

Där vandrade han från stad till stad och från land till land och frågade, var det fanns en sådan där drake. Men överallt skrattade folk åt honom, och var han envis, så kördes han på porten. Svält och frös gjorde han, och hade han farit illa nog därhemma, så såg han nu rent eländig ut, stackars liten. En vacker dag, då solen sken, satt han på dikes-kanten vid stora landsvägen och tittade dystert på sina trasiga skor. »Det blev nog bäst», tänkte han, »att se till att ta sig något nyttigt för, ty den där draken hittade han nog aldrig, och prinsessan — hon var ju sen rakt inte att tänka på.»

Då kom där ridande på vägen en riddersman med stort och lysande följe. Han var gammal, och hans vita skägg föll långt ner på det blanka harnesket. När han såg den solbrände och trasige lille pojken som satt och såg så innerligt bedrövad ut, stannade han och frågade, vad han var så ledsen för.

»Jo», sade Anders, »jag har dragit ut för att leta upp en drake att slå ihjäl och en prinsessa att befria. Men jag kan inte finna någon. Kanske herr riddaren kan säga mig, var det finns en sådan?»

»Nåja», tyckte den gamle riddersmannen och log vänligt, »nog har jag sett mer än ett dylikt odjur i mina dar. Och vill du träda i min tjänst, så skall du få lära dig, både var de stå att finna och hur de skola besegras.»

Det ville Anders gärna och följde på fläcken med riddersmannen till hans borg. Hans nya herre var en mäktig lärd och berest man, och i hans tjänst fick Anders lära att läsa i bok, sköta svärd och spade och allsköns andra vackra och nyttiga ting. Ären gingo undan och han växte upp till en morsk och kunnig ungersven. Så en dag tyckte han, att han hade lärt nog för det värv han utkorat till sitt. Och så gängade han sig in till den gamle riddersmannen och bad att han skulle uppfylla sitt löfte och säga honom, var draken stod att finna och hur den skulle kunna dräpas.

Den gamle betraktade honom länge, strök sakt sitt långa vita skägg och sade till sist:

»Jag vet en stor och ful drake, som heter Förtryckaren och Blodsugaren och som står i förbund med Okunnighetens svarta troll. Kan du inte minnas, att du sett dem någon gång?»

Då gick det upp liksom ett stort, skinande ljus för Anders.

»Jo, det har jag», svarade han.

»Gå då ästad och dröp den draken», sade den gamle riddersmannen. »Jag vet, att du kan det, ty du känner nu de rätta vapnen: mod, kunskap och arbete. Farväll!»

Anders tog avsked, skyndade ut och steg till häst. Han red i susande fart genom länder och städer, och slutligen kom han en tidig morgon före soluppgången, till den mörka dalen, där hans hemby låg. Han skyndade till stugan där han bott som barn. Den stod öde, taket var instörtat, och gräset sköt upp mellan golvtilljorna. Kring honom samlades en skara av byns folk, som just var på väg till trälarbetet i trampkvarnen. Tunga, slöa ögon glodde förvånade på honom, och de krökta ryggarna böjdes än djupare i vördnad. Han frågade dem, varför stugan var öde, och fick veta, att gamla farmor dött för längesen och att Elin kort tid därefter en dag försvunnit. Ingen visste var hon blivit av.

Anders såg en stund tyst mot marken. Men sedan lyfte han blicken mot folket omkring sig och ropade: »Och här går I ännu i släp och slit för att mala guld åt honom i slottet! Varför gören I er inte fria?»

De tego häpna, och deras enda svar var ett skyggt, förvirrat mummel.

»Kom nu med mig!» ropade han på nytt. »Jag tänker gå in i slottet och befria er från Förtryckaren och Blodsugaren?»

Han gick med stora steg före genom skogen med svärdet slamrande i takt med stegen. De andra smögo förskräckta efter på avstånd. Han gick rakt fram till slottsporten och dunkade på med knytnäven. Då ingen svarade, drog han lungt undan rigeln. Och se! Porten öppnades sakta av sig själv, och de trädde in på en rymlig borggård, omgiven av pelargångar i vit marmor. Mitt på gården spelade ett jättelikt springvatten, och dess stråle glittrade högst uppe purpurrött i den stigande gryningen.

Nästa dörr, som öppnades, visade en oändlig rad av präktiga gemak, fyllda av skatter. I en av salarna dignade stora bord av kostliga rätter, i en annan bugnade väldiga hyllor under tyngden av tusentals böcker, och alla väggar täcktes av härliga tavlor.

»Se», sade Anders till, byfolket, som såg sig omkring, på en gång i skräck och i för-tjusning. »Se, allt detta tillhör eder. Det är

frukterna av ert livslånga arbete i trampkvarnen. Av denna mat skullen I ha hämtat styrka, av dessa böcker och konstverk skullen I ha hämtat kunskap och glädje. Men i er okunnighet och vidskeplighet han I skänkt det alltsammans till odjuret här inne.»

Han gick mot nästa dörr och sparkade upp den. Strax kom en ofäntlig lädderlapp fladdrande emot honom och sökte med sina stora svarta vingar förblinda honom, liksom den så länge förblindat människorna ute i dalen.

»Nej, nu skall det ta' en ända med Okunnighetens svarta troll!» utbrast Anders, höjde sitt svärd och klöv läderlappen mitt itu, så att de svarta vingarna susande sjönko ner, en på vardera sidan om honom. Nu kommo hans följeslagare fram och tittade in. Men knappt hade de gjort det, förrän de höjde ett tjut av fasa och sprungo sin väg.

Där inne låg på en praktfull vilosäng ett otäckt vidunder med väldig buk, långa armar med långa klor, stort skalligt huvud, hungrigt gap och lystna, ilsket rullande ögon. Det reste sig genast för att rusa på Anders.

Men Anders jublade: »Se där ha vi äntligen draken!»

Och med ett enda hugg slog han huvudet från den digra kroppen, som dånande damp omkull.

»När draken är här, så kan prinsessan inte vara långt borta», tänkte Anders. Han lyfte upp det fula huvudet i ena örat, gick mot närmaste dörr och öppnade.

Där inne sken morgonsolen in genom små färgade glasrutor, och mitt i det glada brokiga ljuset satt där mycket riktigt en liten gullhårig prinsessa och spann.

»God morgon prinsessa!» sade Anders. »Jag heter Sankt Göran, och här är drakens huvud.» Och så slängde han det framför hennes fötter.

Hon tittade häpen på honom med stora blå ögon.

»Men är det inte Anders?»

»Men är det inte Elin?» ropade han och slog armarna om hennes hals.

»Jo, det är det. Jag har suttit hos det här gamla trollet i sju långa år», svarade hon. Och hennes ögon voro fulla av stora runda tårar, precis som då han gick sin väg den där morgonen för längesen.

»Kom nu Elin, prinsessan min», sade Anders. »Nu är draken död, och nu randas det andra tider för vår by.»

Han tog henne vid handen och förde henne med sig genom slottet ut till stora porten, som han slog upp på vid gavel. Där utanför stod byfolket i bävande väntan.

»Nu är draken död!» ropade Anders, så det klang långt bort i skogen. »Den gamle Förtryckaren och Blodsugaren och hans bundsförvant, Okunnighetens svarta troll, skall inte längre härska över er. Längre nog han I slitit i glädjelöst arbete för att göda trollens bukar stinna. Nu skolen I börja arbeta för er själva och för edra barn. Drakslottet skall jämnas med jorden, och dess skatter skola strömma ut bland folket, riklig föda, böcker och konstverk till styrka och glädje. Vi skola timra nya röda stugor och röja den mörka skogen, så att vi få fält för våra skördar och ljus för våra hem.»

Och medan han talade så, strömmade solens varma, gyllene ljus ner över drakedödaren och hans prinsessa och deras folk.

Ivan Pauli.

Starpappas dröm.

En vacker marskväll i solnedgången satt staren på husgaveln och putsade sina fjädrar. Han knep om dem med näbben vid roten och strök ut mot spetsen, så att de lågo jämnt och vackert, för då värmdes de bättre. Ibland hittade han en liten lus under vingen eller i bröstdunen. Då höjde han på huvudet och svalde, och det lilla krypet gled sakta ned och sparkade och kittlade honom i strupen. Och staren blinkade långsamt och njöt. Och så började han plocka igen.

När nu alla fjädrarna lågo jämnt och vackert, som tegelpannorna bredvid honom, och dunen voro fria från sexfotingar, bredde han ut vingarna och hoppade ned från gaveln. Marskvällens våta fylliga luft tog emot honom. Den smög utefter det svarta fjäderpansaret ända in under vingarna och svalkade honom. Sakta flög han bort mot den bladlösa almen, där holken satt, och där gumman redan väntade honom.

— Det blir dimma till natten, sade han.

— Jaa, sade starmamma, jag tackar då solen, att vi inte ha några små än. De fröse väl ihjäl i det här vädret.

Snart sutto de båda med huvudet under vingen och sovo.

Och starmamma drömde, att hon hade fem småttingar, och att holken trillade ned, och ungarna ramlade ur, och att katten satt på en sten och såg på.

Starpappa hade en underlig dröm.

Han tyckte han flög genom en stor barrskog. Det var skymning därinne, fast solen sken. Över blåbärsriset och mossarna reste sig granstammarna likt arkader och pelargångar långt inåt skogen. Här och var fanns det fönster i taket, där solen bröt in, och där tusen myggor dansade i den ljusgröna strimman, en sjungande dans över enebuskar och trefaldighetsblomst.

Staren hade gärna sjungit en stump om allt det vackra, han såg, men han tordes inte för allt det tysta omkring honom. Det enda ljud han förnam, var ett litet prassel, när en ekorre, lurvig och snabb, lopp genom takets gallerverk.

När nu staren kommit långt in i skogen, träffade han på en bred, rak väg, som gick upp mot ett vitt slott. Det slottet var så vitt, att staren tänkte det måtte vara själva solens hus. Därför flög han upp för att se på det.

Inte bodde solen i det slottet. Men där bodde en liten prinsessa, och hon lekte just i sin stora trädgård med en vit killling. Medan han bet bladen av en buske, sprang hon ifrån honom och när hon kommit en bit bort på sandgången ropade hon: — Kille, kille kom.

Då snurrade killingen iväg så fort hans ben kunde springa, och när han kom fram till prinsessan, satte han dem alla fyra till spjårn mot marken och stannade mitt i vildaste farsten. Och så skrattade båda två, var på sitt sätt.

Staren satte sig på en gren och såg på. Han lade huvudet på sned, än åt ett håll, än åt ett annat och vred och vände sig på alla sätt för att kunna följa deras lek, vart den gick över gångar och gräsplaner.

Ett tag, när prinsessan kom alldeles under trädet, där staren satt, kunde han inte hålla sig längre utan öppnade sin gula näbb.

— Goddag, lilla prinsessa, sade staren.

Det sade han nu bara för sitt höga nöjes skull, för han var inte bortskämd med att folk förstod, när han språkade med dem. Hemma i Råby, när blåsten sjöng över slätterna, brukade han ge pojkarna goda råd, hur de skulle få draken att gå högt. Sânt förstod storpappa sig gott på. Men pojkarna förstodo inte honom.

Till hans förvåning såg emellertid prinsessan genast upp mot trädet.

— Goddag Gulnäbb, sade hon. Vill du inte komma ned och leka med.

I drömmen glömde staren sin rädsla för människorna. Han flög genast ned och satte sig på prinsessans hand. Hon såg honom in i ögonen. — Har du några bekymmer, sade hon.

Det hade staren aldrig tänkt på, så han måste fundera ett tag.

— Det är allt svårt ibland, att det är så mörkt om nätterna, när solen är borta, sade han efter en stund. Och så är det ju litet klenst ställt med födan om vintern.

— Då var det bra, du kom hit, sade prinsessan. Här är lyckans vita slott. Här går solen aldrig ner, och här finns det mat hela året om.

Så sprang hon en bit bortåt sandgången och ropade:

— Kille, kille kom.

Killingen satta iväg som en vind och stannade framför prinsessan. Och staren flög efter och satte sig på hennes axel.

Denna och många andra lekar lekte de dagen lång, och när prinsessan ville vila sig, kastade hon sig ner i lindarnas blåa skugga. Killingen låg bredvid och flämtade efter leken, och staren satt ovanför i linden. — Åh, vad jag har roligt, skrattade prinsessan.

— Määäh! svarte killingen.

Men staren sjöng för prinsessan och geten en visa om solen, som vandrar hela dagen på ängarna blå och sår av sitt vita ljus åt allt, som lever.

Utanför lyckans vita slott sken solen dag och natt, men värmen blev aldrig tryckande.

När prinsessan vart trött, sov hon i ett svaltt rum mot norr, skuggat av gamla lönnar. Killingen låg på en matta vid sängen, och staren satt i det öppna fönstret med huvudet under vingen.

Vaknade han om natten, blev han aldrig rädd för mörkret. Han kunde se under lönnarna, hur solen sken där ute på gula fält. Men hur nu dagarna gingo under ras och sång och vila, började staren bli mätt på leken. Han kunde inte själv förstå, hur det kom sig, att han inte var så jublande glad som förr åt solljuset och värmen. Och fast han hade fullt upp med mat, så tyckte han inte den smakade så som förr.

Men om natten, när han satt i fönstret och lyddes på prinsessans lugna andedrag och killingens korta flämtande, började det gå upp för honom, att det berodde på, att det aldrig var mörkt och kallt.

Han började undra om det inte var just för det natten var lång och hemsk, som det var så jublande roligt att vänta på den första solstrimman. Och var det inte just när man strävat och svultit, som maten smakade bäst.

Här vaknade storpappa. Det första han såg var den höga röda väggen med alla fönstren och järnbalkongerna. En tunn dimma, kall och fuktig, hängde orörlig över väggen.

Starpappa frös.

Men över takkanten och skorstenarna syntes redan en liten ljusning.

Han satt stilla ett par minuter och mornade sig. Så böjde han benen, hoppade till och flög upp på takåsen.

Där började han göra sig i ordning, medan han väntade på solen. Han putsade och slätade och strök tills de mörka fjädrarna lågo jämna och glänsande efter hans lilla kropp.

Dimman började lysa bortåt Dalby. Dess sken blev allt starkare. Över slätten kom det farande små ostyriga vindfläktar, som rufsade till de blågråa slöjorna, och när de virvlat om med dem pressade de ned dem och slätade ut dem, så det låg som ett golv av dunst över markerna långt ut mot horisonten.

Men över Rommele klint steg solen, stor och konungslig, och dess stråle dansade likt studsande bollar över dimgolvet fram mot taket, där staren satt.

Starmamma hade kommit upp på takåsen och satt sig bredvid för att höra på, när far sjöng solvisan.

Han började sjunga, men mindes drömmen, och hur det nu var, så kom det andra ord till visan än vanligt.

Sköna sol, sjöng han, tack för att du går ned om kvällen, att vi få glädja oss åt din uppgång.

Vita sol, hav tack, du som ger oss natten, att vi må längta till dag.

— Så besynnerligt du sjöng i dag, sade starmamma.

— Ja, är det inte för märkvärdigt, du mamma lilla, att man lär sig nya visor om våren.

Solskivan hade lämnat jorden. Dimman sögs upp av slätten. Blott i sänkorna låg det kvar några tunna blå rökar. Rommele klint stod mörk lik en vägg av blått stål under solen.

— Jag är hungrig, sade starpappa.

De svängde sig upp i solljuset över husen bort mot gubben Månssons trädgård för att få sig ett morgonmål.

Fredrik Borelius.

»Solstrålens» adress är

Solstrålen, Malmö.

Sagan om de tre smultronen.

Berättad av *Fredrik Borelius.*

Det var en gång en kung, som hade ett stort rike, en vacker drottning och sex duktiga söner. När den yngsta var två år gammal födde drottningen en liten prinsessa och dog.

Kungen sörjde henne djupt, men när sorgeåret var till ända gifte han om sig med en änka för att ge barnen en mor. Den nya drottningen var skön som natten på bergen, men god var hon inte. En riktigt stygg häxa var hon. Men det visste inte kungen.

Hon hade från sitt första gifte en son, som hon blott alltför gärna ville se på tronen efter sin man. Därför lade hon råd för sig själv hur hon skulle förgöra de sju styvbarnen.

Så länge kungen var hemma tordes hon dock ingenting göra, utan smilade och log och var vänlig mot alla, så kungen tyckte, han hade gjort ett gott val. Bättre mor hade han ej kunnat få för sina barn.

Kom så en dag bud, att hans grannar drogo samman härar för att strida mot honom. Han lät då samla sitt folk, spände sitt svärd vid sidan, kysste sin drottning och barnen och drog i väg. Drottningen grät och snyftade och var blek som en svepning, men inom henne spratt hjärtat av glädje. Mot barnen var hon lika vänlig som förut.

Prinsessan var nu tolv år, fager som en ros, och bröderna voro allesammans raska svenner med breda bröst och gula lockar. De älskade sin syster över allt annat på jorden.

En dag när prinsessan lekte i trädgården, kom hon till en liten bakport, som vette mot skogen. Den stod på vid gavel och prinsessan gick ut för att söka smultron.

Inga bär såg hon. Utan att märka det kom hon allt längre in i storskogen, och som dagen var het begynte hon törsta. Men hon måtte ströva så länge hon ville, i den skogen fann hon inga smultron, inte ens en källa med friskt vatten.

Långt fram på dagen mötte hon i en backe en gumma med en korg på armen. Gumman neg och sporde, vad lilla prinsessan gjorde så långt hemifrån.

Prinsessan svarte som sanningen var, att hon sökte smultron men inga funnit, och frågade gumman om hon visste någon kall källa där i närheten. Gumman visste det väl,

hon, och visade henne vägen. När de skildes åt, tog hon tre röda smultron ur korgen och gav prinsessan.

»Åt dem, så du orkar gå hem i kväll», sade hon och skrattade. Så försvann hon mellan stammarna.

Prinsessan åt upp de tre bären och gick till källan och drack. Nu tänkte hon vända om hem, men märkte då, att hon gått vilse i skogen. Hon började gråta och gick ditåt hon trodde var rätt, men kvällen skymde och ingen ljusning såg hon åt något håll.

Då stötte hon plötsligt på en röd stuga bland träden. Hon öppnade dörren och såg, att ingen fanns där. Men där stodo sju sänggar, den ena mindre än den andra, och den minsta stod invid väggen. Som hon gått hela dagen och var duktigt trött, kröp hon ned där och somnade.

Den gamla gumman, som givit henne smultronen gick runt om stugan och trollade och trollade tills månen gick upp.

På kungsgården började man sakna prinsessan framemot kvällningen. Solen sjönk, månen steg allt högre och högre, men ingen prinsessa kom. Drottningen grät och larmade och skickade ut bud åt alla håll för att söka henne, men de kommo alla tillbaka utan att ha sett en skymt av henne.

På morgonen axlade den äldste prinsen sin kappa och gick ut i skogen att söka henne. Han vandrade dagen lång utan att se ett spår av sin syster.

Fram på dagen mötte han också den gamla gumman och sporde, om hon hade sett prinsessan. Men det hade hon visst inte. På prinsens bön visade hon också honom till källan och gav honom tre röda smultron till färdkost.

Han åt smultronen och drack ur källan, och när det blev kväll fann han också den röda stugan. Han gick dit in, och blev mycket glad, när han fann sin sovande syster. Han tänkte följa henne hem nästa morgon och kröp utan att väcka henne ned i den största bädden.

Där somnade han, sövd av smultrones gift och den gamla gumman trollade honom fast i sömnen till domedag. Nästa dag drog den näst äldste prinsen i väg, men det gick honom lika illa. Så försvann prins efter prins, tills endast den yngste var kvar.

När han också ville draga ut för att söka sina syskon, besvor drottningen honom att stanna hemma. Hon visste alltför väl, att det inte skulle hjälpa, och han gick också, trots hennes böner.

När dagen led om, mötte han också den

gamla gumman, som visade honom till källan och gav honom tre röda smultron.

Han ville spara dem, tills han fick vatten, men på vägen snavade han över en sten och föll och tappade bären. Han kom också till den lilla stugan och fick se sina sovande syskon. Han lade sig i den säng, som stod tom. Innan han somnade, hörde han hur gumman gick därute och trollade, men som han inte ätit av bären hade hon ingen makt över honom.

Den natten drömde han en märkvärdig dröm. Han drömde, att det var drottningen, som förtrollat hans syskon. Och han tyckte, att han steg upp och hittade under prinsessans säng en klar källa och en kruka, och att han fyllde krukan och gav bröderna dricka och väckte dem. Men prinsessan kunde han inte väcka.

På morgonen när solen sken in genom fönstren, vaknade den yngste prinsen. Han mindes drömmen och sprang till sin systers säng. Där fann han källan och krukan. Han fyllde den och gav bröderna och väckte dem. Men prinsessan kunde de inte få liv i. Då tog den äldste prinsen henne på armarna och bar henne hemåt. Och de andra följde honom tigande.

Emellertid hade kungen oförmodat kommit hem, sedan han slagit sina fiender. Då han fick veta, att hans barn försvunnit, sprang han i sadeln och sprängde i sporrsträck ut i skogen. När han ridit en stund, mötte han sina barn och fick veta, vad som hänt, och vad yngste prinsen drömt. Han förstod då, att drottningen var skuld till det som hänt. Därför tog han prinsessan till sig i sadeln och skyndade hem för att ställa henne till ansvar. Han satte sporrarna i hästen och flög framåt. Vägen var knagglig, och rätt som det var snubblade hästen över en sten. Vid stöten hoppade ett rött smultron ur prinsessans mun. Ju närmare hemmet han kom, dess vredare vart kungen, och dess djupare högg han sporrarna i hästen. Ännu en gång snubblade denne och det andra röda smultronet föll ur prinsessans mun. Men kungen märkte det inte. Då han kom till kungsgården hade han ej tid att vänta, tills grindarna öppnats utan tog sats över staketet. Hästen hoppade för lågt och var nära att falla. Då föll det tredje bäret ur prinsessans mun och hon slog upp ögonen.

Kungen ville först döma sin drottning till döden, men på barnens förböner blev hon med sin son jagad ur riket.

Så var den sagan slut.

Vad sagan berättade.

Sagan vandrar vida i världen. Hon kommer både med sommarsol och vintersnö. I höstetid är det lätt att möta henne i skogen, när skymningen faller på. Då glider hon vitklädd fram mellan träden eller ställer sig klädd i sorgedräkt bakom en buske.

För den, som rätt kan lyssna, berättar Sagan många underliga saker. Jag såg henne en sensommarkväll, då mörkret sakta sänker sig över skog och sjö, så att allt framstår i darrande, gråaktiga konturer. Sagan förtäljde mig följande:

»Sorgen heter min moder, hat och krig äro mina bröder, men den lugna förnöjsamheten och den stilla glädjekänslan äro mina systrar. Ännu lever Sorgen, denna min urgamla moder, hon har bibehållit sig under tidernas skiftande lopp.

Jag älskar att vandra från den ena till den andra. Dystert blir mitt sinne, då jag besöker min moder Sorgen. Sorg och nöd äro stundom ett. I Nödens hem kännes det för mig bittert och kallt. Aldrig tränger det minsta grand av solens liv dit in. Mina ord få då en underström av vemod. Då kan jag endast förtälja om mina andra bröder, Pest och Olycka. De trivas också bäst i Nödens hem.

Ej behöver jag gå långt för att träffa Nöden. Den finnes här och där, den finnes överallt. Jag ryser för den hemiska Nöden. Hon är er, I små människobarn, största fiende. Hon kväver er redan den första dagen, då ni börjar leva. Växa ni upp, ser man alltför väl hennes tunga prägel på eder. Ibland kommer hon också smygande, sakta, sakta . . . utan nåd och förbarmande och så med ens är hon över er . . . hennes tomma ögonhålur le så hemskt och kallt.

Men har du hört» — Sagan lutade sig närmare mig, såg sig tvekande omkring och viskade sedan liksom rädd att någon skulle höra henne — »vem som kommit till världen för att bekämpa Nöden? Det är två tvillingbröder, Frihet och Rättvisa kallade. De våga sig ej riktigt fram ännu för att uppta kampen.

Även de ha fiender många och mäktiga. Det är de, som blott då kunna leva yppigt och sysslolöst, när Nöden sätter sin hämsko på deras medbröder och medsystrar. De länkas i hungerns och okunnighetens tunga bojar. Sedan ledas de viljelösa hit och dit.

Därför har Friheten och Rättvisan, som kommit till världen för att fördriva Nöden

och krossa hungerns och okunnighetens bojar, fått så många fiender.

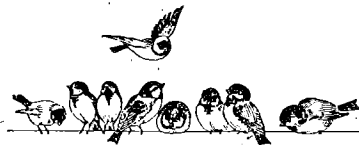
Aldrig, aldrig skola Nöden och dess vännere segra. Stunden är kommen då Frihet och Rättvisa vågar träda fram i solljuset med fladdrande, blodröda och guldskimrande standar. De ha vuxit sig starka och trotsiga, ty till sin hjälp ha de kallat alla de hemlösa, de frystande och hungrande, alla de förtryckta och av slavpiskan kvästa människorna. De ha lystrat till ropen och i otaliga skaror myllra de fram. De äro många, alla de lidande människorna.

Men nu skola de segra och nu skola de bli lyckliga ty *eniga* rikta de sina blickar åt samma håll. — Frihet och Rättvisa.

Då skola alla människor bli lyckliga», slutade Sagan och fortsatte sin väg.

Lyckliga, lyckliga klang det inom mig. En underbar sanning.

M. K.

1. Vad är du, kära barn?

Svar: Ett arbetarbarn.

2. Vad vill det säga — ett arbetarbarn?

Min far arbetar för lön och är fattig.

3. Varför äro lönarbetarna fattiga?

Därför att de ha en liten lön och därför endast kunna köpa litet.

4. Varför få lönarbetarna en liten lön?

Inte därför att de arbeta litet, utan därför att arbetsgivarna vilja dra en stor vinst av deras arbete.

5. Erhåller lönearbetaren inte hela avkastningen av arbetet?

Nej, arbetaren erhåller endast en del av arbetets avkastning, den andra delen behåller arbetsgivaren.

6. Varifrån får alltså de rika herrarna sin rikedom?

Helt och hållet av de fattigas arbete, åt vilka man icke ger vad de frambrakt genom sitt arbete och egentligen skulle förtjäna.

